

Rok 1944

V nadpise rok pre národ slovenský, ostane pamätný a v dejinách národa zlatými písmenami zapísaný.

Kým budú dejepisci písať listinu ľudstva pre zvečnenie dejov pre budúce ľudské pokolenie, rok 1944 bude pre Slovákov vždy rokom slávy a pravdy. Naše budúce pokolenie o udalostiach odohrávaných v týchto pohnutých rokoch budú mať možnosť sa dopočuť len z ústneho podania svojich otcov, alebo sa dočítať z kníh.

Slovenské národné povstanie:

Rok 1944 už od Nového roku bol rušný na politické udalosti v celej Európe. Každý cítil, že sa niečo stane, ale sa nevedelo čo, kedy a kde. Veľkonemecká ríša viedla válku so SSSR. Tiež slovenskí chlapci bojovali na rozkaz Nemecka. No, veľa slovenských chlapcov prešlo k Rusom, kde sa tvorila ČS brigáda.

Prišiel 29. august 1944, kedy z Banskej Bystrice rozhlasom bolo verejnosti oznámené

„Slovenské národné povstanie“. Po obciach a mestách 1.IX.1944 boli vyvesené : Mobilizačné vyhlášky a to do 35. roku. Chlapi rukovali všetci i z Dekýša a do Huty v Banskej Štiavnici. V októbri prišla druhá Mobilizačná vyhláška do 40. r.

Moc právnú a poriadkovú prevzaly do rúk MNV (Miestne národné výbory), po okresoch ONV. V Banskej Bystrici bola utvorená SNR (Slovenská národná rada) a SP (Sbor povereníkov).

Na to vyslalo Nemecko na Slovensko divízie vojska. Proti presile ustúpilo vojsko ČSR do Zvolena, Banskej Bystrice. Banskú Štiavnicu obsadili Nemci 9. okt. 1944.

Vyučovanie na školách nebolo, len 26. okt. 1944 sa začalo v Dekýši.

Napokon vojsko povstalecké ustúpilo do hôr na Staré Hory a na Donovaly, kde v Šport hotely bola ubytovaná vláda. Z hôr mnohí prišli domov, mnohí boli pochytaní Nemcami a odvečení do tábora v Nemecku. Z Dekýša sa nevrátili z povstania: Ján Šuľa, Ján Maruniak, Juraj Chovan – K., ktorí zahynuli v Nemecku v zajatí.

Obec Dekýš bola obsadená 21. dec. 1944

nemeckým vojskom. Prví sa ubytovali v škole. Po 21. dec. 1944 bolo v obci toľko vojska, že nebolo kúska miesta v obci. K Novému roku prišli kanonieri a začala bitka. Strieľali na Pukanec, Prandorf, Bohunice kde boli Rusi.

Ľud sa mal zle. Všetko sa muselo dávať. Dobytok, seno, fazula, krumple, bravy, kone a ľud už len čakal, kedy bude koniec. Ako sa blížila fronta, kradlo sa všetko.

Revolučný národný výbor v Dekýši bol utvorený 1. IX. 1944, kedy prišli z Banskej Štiavnice: Dr. Špilzer a Jozef Zachar zakladať NV v Dekýši.

Prišli k riad. školy a vyzvali ho, aby prevzal predsedu MNV v Dekýši. Po uvážení a dokonalom rozhládení, prevzal funkciu, aby obci dobre urobil.

Výbor bol: Gustáv Miartuš, predseda

Ján Brigant, podpredseda

Jozef Peťko, tajomník

Ondrej Šuška, pokladník

Ján Chovanc

Daniel Hajdamár

pozdejšie i Ján Lúžny, č. 34

Ladislav Hauptvogel

Jozef Lauko

podpis kronikára

Rok 1945

Rok slávny, ale i žiaľny pre náš národ a i pre našu obec. Hneď na začiatku roka 1.II. 1945 vzali Nemci 67 chlapov z Dekýša do Nemecka vo veku 16.-40. Rokov. Bol plač, žiaľ. Dedina bola bez chlapov. Odišli otcovia i synovia.

Ľud sa mal zle, lebo fronta bola medzi Pukancom a Dekýšom.

Prišiel 4. marec 1945, kedy ČA oslobodila našu obec. Ruské vojsko prišlo od Almáša dolinou Segiňovou. Dňa 3. Marca 1945 v sobotu prišlo ruské vojsko do mlyna v Dekýši, Beľujskému a do Martina Zimána. Nemci boli u Ondreja Šušku, č.22. V pivnici u Ondreja Šušku bolo viac ľudí, žien, ukrytých. Dcéra Mária Šušková vyšla z pivnice aj s niekoľkými ženami, aby v izbe uvarila niečo. V tom ruský vojak z guľometu od Martina Zimána ju zasiahol 2 ranami, načo za 2 dni vo veľkých boľastiach dokonala.

Obec bola poškodená pri dobýjaní, ako krov, pajty, ale všetky domy boli obývatel'né. Len do domu Jána Janovica, č.54 padol granát ruský a zničil obloky na izbe pri čom usmrtil mu dcéru Máriu Janovicovú a manželku poranil vážne na hlave.

Miestna škola bola poškodená. Dopadly na dvor míny a pred okná triedy granáty.

6. marca bolo už tichšie v obci,

lebo Nemci ustúpili za Ban. Štiavnicu

Vo februári vzali Nemci 176 kusov kráv, tiež kone vzali Maďari, keď ustupovali na Piarg. Najšťastnejší deň bol 29.máj 1945 pre Dekýš, kedy prišli chlapi z Nemecka.

Dňa 9. Mája 1945 bol Deň víťazstva. Nemecko kapitulovalo. Pri tak veľkej kríze bola obec ochránená od ohňa a od bombardovania. Ľud sa stále modlil po pivniciach za pokoj – mier, čo sa mu splnilo. Nábožný dekýšsky ľud bol vyslyšaný a bol ochránený od hrôz a zkazy, ktoré šly po svete.

V auguste 1945 bola reorganizácia výboru. Gustáv Miartuš, ako predseda sa vzdal funkcie a neprijal ani členstvo v NV. Ved' mal aj za čo. Za prácu, ktorú vykonal v prospech ľudu Dekýšskeho dostalo sa mu len ohovárania, pomlúv po Okrese a po NB v Piargu a B. Štiavnici, nakoľko 2-3 občanom v Dekýši bol trňom v oku, že predseda NV je katolík.

Ako skúsený v obci prehlasujem: „Nečiň nič dobrého pre ľud. Lebo ťa za to ukrižuje!“

Nový výbor bol: Ján Brigant, predseda, Ján Lúžny, č.34 podpredseda, Ján Šuška,68, pokladník, Daniel Hajdamár, č.57, Ján Bellan, č.2, Štefan Šuška, č.1, Ján Sásik, č.21, Ján Škreňo ml.č. 23, Pavol Račko,44, Ján Maďar, č.89, Ján Lúžny,ml.106, Ján Líškaj,53, Ondrej Šuška, č.22, Michal Škreňo, č.25, Juraj Palenkáš, č. 46

Podpis kronikára

Rok 1946

Na začiatku roku bola suchota. Málo snehu. V januári skoro nebolo snehu. Február a marec tiež málo snehu, takže úroda sa nedala očakávať dobrá.

Letné mesiace suché. Úroda sena slabá. Mládza slabá. Úroda obilia dobrá.

Úroda zemiakov dobrá. Zemiaky boli privezené z Čiech Jednot. Svázom roľníckym.

Úroda ovocia veľmi dobrá: slivky, jablká, hrušky, ale veľa pohnilo.

Voľby: 26.mája 1946 boly na Slovensku i v Čechách a na Morave voľby do ÚNS.

Výsledok na Slovensku:

- 63% Demokrat. Strana
- 31% Komunistická strana
- 3% Strana Slobody
- 2% Strana Práce
- 1% neplatné

Na Dekýši: Demokratická strana 343 hlasov

Komunistická strana 12 hlasov

Strana práce 1 hlas

Strana Slobody 3 hlasy

Neplatné 2 hlasy

Podľa výsledku volieb bola reorganizácia NV v Dekýši:

Zvolení boli za DS:

Nedoplnil predseda G. Miartuš

podpis kronikára

Za ostatné strany: KSS, SP, SS : 0

V roku 1946 zahynulo ľudu viac kusov kráv, museli zabiť ich.
Príčina: zdutie, zapchatie kníh.

Pomery v obci: Ako sa cez frontu ľud modlil, o pomoc vzýval Pána Boha, teraz vidieť, že ľud je horší, ako pred frontou.

Finančne stojí ľud zle. Len nektorí gazdovia stoja finančne dobre.
1.XI. 1945 boly peniaze stiahnuté z obehu a dávané 500.- Kčs na osobu v nových platidlách. Ostatné peniaze si každý musel uložiť v peňažnom ústave. Uvoľňovať sa majú v r. 1947.

Ceny sú veľké na trhu. Najhoršie je s obuvou, remeňom a šatstvom, plátnom – nedostatok. Zakorenený je čierny obchod, čo je následok vojny. Školské deti sú na tom zle. Nemajú si čo obuť do školy cez zimu. Dekýšani kúpili hrozno po 4 – 5 Kčs za 1 kg a štep 11 – 13 Kčs, narobili si vína lacného.

podpis kronikára

1947

Preložením do Dekýša na nové pôsobisko, prevzal som vedenie obecnej kroniky. Budem sa snažiť podať aspon náčrt udalostí, ktoré sa stali behom roku.

Keďže obecná knižnica bola vojnou skoro celá zničená, čo bolo čiastočnou vinou i vedúcich obce ako aj bývalého knihovníka preto PŠO v Bratislave darovalo obci knihy v počte 56 kusov, čo sa s vďakou prijalo.

Na začiatku jari umrel Michal Chovan, ktorý bol dlhé roky funkcionárom v obci a ako rím. katolík bol aj krstným otcom. Má veľkú zásluhu o obnovení kostola ako aj o jeho udržanie.

Obec leží mimo hlavnej cesty, preto svoje vicinálne cesty si musí udržiavať sama, prípadne za pomoci okresnej. Na podklade žiadosti boli obci pridelené z prostriedkov UNRA na opravu svojich ciest Kčs 80.000.-, ktorý obnos aj obec prijala a čiastočne opravuje isté úseky. Keďže sa cesty opravujú bez pevného základu a v blatnom teréne, bez dobrých základov, oprava nemá trvalej ceny. No je chvályhodné, že i bez odborných síl a vedenia si občania aspon tak vedia opraviť svoje cesty.

V obci je založený Dobrovoľný hasičský sbor a má 4 kolesovú striekačku s príslušenstvami v hasičskej strážnici, ktorá časom utrpela. Na jej opravu a výstroj hasičov obec obdržala tiež od UNRA Kčs 50.000.-. Strážnica bola opravená zvonku a pre mužstvo bola zakúpená výstroj t.j. čiapky, blúzy a nohavice, čo sbor prijal s veľkou vďakou.

V zime bolo dosť snehu a príchodom jari čakaly sa oziminy. Jarné siatie sa previedlo dosť dobre, úfala sa požehnaná úroda. Človek mieni – Pán Boh mení! Z počiatku zdalo sa, že úroda bude náležitá a rozklíčilo všetko veľmi pekne. Ku vzrastu bolo treba vlahy, práve vtedy nebolo dažďa, teda nepršalo od 22. júna až do konca sept., čo malo za následok veľkú neúrodu a tiež obavu pred hladom. Čo v jari vzišlo, to skoro cez leto na koreni uschlo. Ešte aká taká úroda bola na vlhkých miestach. Prišla žatva a ľudia obdržali miestami to, čo zasiali, miestami len polovicu jarnej sietby. Ovs v mnohých prípadoch sa neoplatil ani kosiť. Obilie sa neurodilo. XXXX neboli žiadne a v lete vyzeralo všetko ako vypálené. Ba v mnohých studniach už nebolo vody. Potôčik, ktorý tečie cez obec už už vysychal. Občania, ba ani terajšia generácia, nepamätá takú suchotu a takú neúrodu. Následok toho bol, že gazdovia sa za mizerné ceny zbavovali dobytká. Aj príchodom jesene a zimy predávali ho pod cenou, keďže nemajú krmivo. Na dobytku hospodárskom je v obci všeobecný

úpadok a tým nedostatok mlieka a jeho výrobkov ako i tuku vôbec.

Mlátenie sa prevádzalo pod dozorom mlátebných dozorcov a roľníci i z toho museli odovzdávať mýtno ako minulé roky, pre verejné zásobovanie.

Pre slabú úrodu v celej republike boli roľníci vyzvaní na dobrovoľné odovzdávanie dobilia v prospech verejného zásobovania ešte z toho zbytku, ktoré im ostalo ako samozásobiteľom. Tak sa vybralo v obci: žita 80 kg, raži 79 kg, jačmeňa 425 kg, zemiakov 765 kg, fazule 23 kg a hrachu 11 kg. Nie mnoho, ale aspon niečo. Celá úroda bola v tomto roku na 30%. Obava proti hladu mizne, keďže štát sa stará neúrodu kryť dovozom obilia zo susedných štátov, najmä z SSSR.

Vo vojne bolo mnoho občanov odvečených do nemeckých koncentračných táborov a i dvaja sa z nich nevrátili. Ostatní si umienili, že jestli sa šťastlivo vrátia, postavia v obci kríž na tú pamiatku. Tento kríž aj postavili na rázcestí smerujúcom na dolný koniec obce a smerom ku družstvu. Posviacka sa vykonala dňa 27. Októbra. Na kríž prispeli všetci odvečení občania bez rozdielu náboženstva. Tento kríž nech večne upozorňuje žijúcich na prežitú trápenie a potomkov nech chráni od takého trápenia.

Cez celý rok zdravotné pomery boli dosť dobré, vzdor tomu, že bola obava pre suchotu, že nejaká epidemická nemoc vznikne. Úmrtia boli primerané.

Snášanlivosť v obci bola tiež dosť dobrá.

Zárobkové pomery sa na počiatku roku ukazovali dosť dobré, cez leto upadly, v jeseni nebolo skoro nič a príchodom zimy sa celkom nenarátalo nič, keďže nielo krmu. Bo 2 kone i uhynuli následkom nedostatku krmiva, prípadne zlej akosti.

Tiež občania sú nespokojní, keďže javí sa na trhu nedostatok textílií a obuví. Ani dobrovoľný sber obilia nepriniesol nápravu, keďže nikto nemohol dať primerané kvantum na obdržanie prilepšovacích lístkov, ktoré štát predpísal.

Pre neúrodu mnohí gazdovia sú odkázaní na prídel, čo prv by boli pokladali za poníženie.

Obecná knižnica sa doplňuje, ale veľmi malý záujem sa javí o ňu. Knihy sa vypožičiavajú len náhodile. Snáď sa to časom napraví.

Videl 31.XII. 1947

Podpis kronikára

1948

Rok 1948 bol so všliakými prioritami očakávaný. Min. roku úroda bola slabá, nikto nechcel veriť v riadny priebeh zásobovanie. Nedostatok sa javil i v textíliách a v obuvi a viditeľná náprava neprichodila.

A takto nedôvera rástla medzi ľuďom politicky nevyspelým.

V druhej polovici februára prevzala vedenie polit. moci v celom štáte KS, zbabelí protivníci utekajú za hranice. Hneď o krátky čas bolo badať akési ukludnenie.

Následkom politickej zmeny celoštátnej na vedúce miesta nastupujú členovia KS i v obciach. Tu v Dekýši nebola organizovaná KSS, len jeden člen bol organizovaný, ktorý sa o obecné veci nechcel zaujímať a tak ostávajú starí členovia v MNV.

Po istom čase začínajú sa občania zaujímať o prihlášky do KSS, či už z presvedčenia, alebo z vypočítateľnosti, ešte sa nevie. A takto sa zakladá miesta org. KSS, v ktorej

predsedom sa stáva Jozef Lauko, roľník. Z počiatku má organizácia 16 členov, neskoršie už 29.

S novým politickým duchom zakladajú sa po obciach Akčné výbory a tak i v Dekýši sa zakladá AV, ktorého predsedom sa stáva Ján Petržel č.d. 80.

Prichodí jar a občania s veľkou nádejou začínajú svoje práce. Veľkou starosťou bolo, že pre laňajšiu neúrodu bol nedostatok osiva. Túto starosť prevzal na seba JSSR, ktorý chýbajúce osivo roľníkom dodal a tak nastalo všeobecné uspokojenie a do zeme vložené zrno čakalo božie požehnanie. Ostatné krmoviny siali sa a sadili ako ich kde zohnali.

Po februárových udalostiach prišli v máji parlamentné voľby, ktoré mali ukázať postoj občanov k politickému vedeniu. Odpadly mnohé agitačné reči, lebo sa politické strany spojili v jednotný front a nespokojenci hlasovali bielymi lístkami. Výsledok volieb 23. mája bol nasledovný: Jednotný front obdržal 302 hlasov, bielych lístkov bolo 13 a neplatných 6. Spolu bolo odovzdaných 315 platných hlasov z pomedzi 321 odovzdaných hlasov. Obec hlasovala na 96% za štátnu formu terajšiu.

V tomto čase obdržala obec z fondu UNRY Kčs 600.000.- na výstavbu novej cesty z obce na Hlinku k štátnej ceste. Po schválení plánu sa prišlo ku prvej práci. Základy novej cesty smerujú od Jána Bellana č.d. 2 vyššie ako stará cesta, ktorá bude miernejšia, čo bude veľkou poľahodou pre záprahy, najmä pri vývoze guľatiny, či do B. Štiavnice, či na Levice. Teraz pri ťažšom náklade musia zakladať 2 páry koní, po výstavbe cesty ten istý náklad vyvezie 1 pár koní.

Tiež štátna vodohospodárna správa začala prácu so zavedením vodovodu po obci. Ktorý aspon čiastočne nahradí zdravú pitnú vodu, ktorej je v obci nedostatok. Pre viškovitosť obce vodovod nezasiahne celú obec.

Tak práce pri ceste ako i pri vodovode bol prerušené v letných mesiacoch pre nedostatok pracovných síl. Príchodom jesene sa práca obnovila len na ceste a pokročila tak, že už poznať smer novej cesty.

Veriaci e. a. vyznania dosiaľ nemali v kostole zavedené elektrické svetlo. Podarilo sa im to za cenu Kčs 13.000.-. Zavedením elektrického svetla do kostola preukazuje na dobrú prosperitu veriacich ev. a. vyznania a na lásku ku kostolu.

V mesiaci júni bol založený Sväz združenia slovenských žien Živena – miestny odbor, ktorého predsedkyňou sa stáva Mária Petrželová č.d. 80. Z počiatku má dosť málo členiek, neskoršie pribúda a teraz ich je okolo 40.

Tiež v tomto čase sa zakladá Sväz slovenskej mládeže – miestny odbor, ktorého predsedom je Jozef Šuška.

Veriaci rím. Kat. vyznania po dosť dlhých úvahách a prípravách dávajú nové oplotenie z predu okolo kostolného pozemku pri vchode do kostola. Náklad činil okolo Kčs 8.000.-

Konečne prichodí žatva. Úroda obilnín bola na 70% , okopaniny boli miestami vyhovujúce, miestami slabé. Pri tom všetkom bola o 50% lepšia ako minulého roku.

Roľníci odovzdali predpísaný kontingent na verejné zásobovanie. Chybou bolo, že kontingent bol nesprávne predpísaný v úmere zasiatej plochy malých a stredných pestovateľov, čo robilo zlú vôľu medzi občanmi.

Verejné zásobovanie išlo hladko a konzumenti boli lepšie zásobení ako za minulej politickej éry. I textílie si skôr občania zaobstarali a viac vidieť nových šiat. Tiež krmoviny sa dostávaly častejšie, tak nahradzovaly lanskú neúrodu.

Ako odovzdávajú občania obilniny, tak musia odovzdávať i dobytok t.j. nariadený kontingent mäsa hovädzieho a bravčového podľa obhospodarovanej plochy majetku.

Tiež tohto roku odovzdávajú patričné množstvo vajec, ktoré zbiera Potravné družstvo. Od mája je zavedené priame odovzdávanie mlieka podľa počtu dojníc.

V druhej polovici toho roku umožňuje sa občanom XXXX systém nákupu textílií na periny na základe žiadosti a tak už väčšina občanov takto teraz obdržalo.

Živelné pohromy obec minuly toho roku. Následkom lanskročnej neúrody, nedostatku krmiva, alebo náhradného krmiva uhynuli trom občanom kone.

Úroda ovocia bola nadpriemerná, ale dopyt veľmi slabý a tak ovocie nemohlo byť speňažené v rámci riadneho hospodárenia. Veľmi málo občanov výmenou za ovocie zaobstaralo si trocha kukurice na krmenie, čo bolo spojené s istými nepríjemnosťami. Ako zvykom je tu, gazdinky trocha ovocia odnášaly do B. Štiavnice v košoch na chrbte.

Keďže občania sú väčšinou zamestnaní u Riad. št. lesov v polesí Dekýš, Krížna a XXXX teda lesní zamestanci, bola založená skupina ROH lesných zamestnancov a takto spoločnou

silou si zaistujú patričné práva a náležitosti.

Obecná knižnica jestvuje a sa doplňuje, ale veľmi malý záujem je o ňu. O tlačené slovo skoro niet pochopenia. Politické noviny sa len náhodile čítajú, hospodárske taktiež. Jedine na odbyt idú Katolícke noviny ako týždenník.

Toho roku málo sa pije v miestnom družstve i v domácnostiach. Po iné roky bolo zvykom, že si občania zakúpovali hrozno a sami si prešovali víno. JV toto zamedzilo a tak len pár gazdov má víno. Zo slivák bolo zvykom páliť v susedných dedinách slivovicu, no, ani tej t.r. niet, keďže je dosť značný poplatok. Do družstva prichodí málo liehovín a vína a tak menej sa pije, čo bude snáď na osoch občanom.

V dobe od 19.XII. do 26.XII. 1948 bola usporiadaná v Materskej škole výstava kníh. Na výstave boli zastúpené tieto nakladateľstvá“ Pravda, XXXX, Matica slovenská a Spol. Sv. Vojtecha. Predaly sa knihy v hodnote Kčs 12.127.- a to knihy pre deti, pre mládež a dospelých, romány, cestopisy, náboženské a modlitebné. Z jednotlivých sa predalo:

Pravda	19 kníh
XXXX	26 kníh
Matica	43 kníh
Sp. Sv. Vojtecha	111 kníh
Spolu	199 kníh

Výstavu navštívilo asi 350 ľudí tunajších a cudzích. Výstavu usporiadala MOR, viedol ju Lad. XXXX, knižničný referent za pomoci študentov: XXXX, XXXX....

Pavla Kuku a Jozefa Kišváryho.

I po stránke hmotnej výstava sa vydarila, zo zisku byly zakúpené 3 knihy do obecnej knižnice a 3 do školskej. V celkovej hodnote Kčs 481.-.

Videl 31. XII. 1948

podpis kronikára

1949

Tento rok začína sa v znamení päť-ročnice, ktorá sa začína s malou slávnosťou v miestnom potravnom družstve s domácou tanečnou zábavou pri harmonike

Zima trvá ako tak na sucho bez snehu, čím zaostávajú lesné a domáce potrebné práce.

V januári započalo sa s preverovaniami členov KSS a bolo preverených 22 členov. 7 členovia sa nedali preveriť.

Urbariálne vedenie má neprijemnosti s účasti-XXX pre nesprávne vedenie najmä pokladničného denníka.

Robil sa predpis dodávky vajec, ktorý mnoho zlej vôle narobil pre nesprávny súpis majetku. Bol urobený súpis majetku, ale podľa neho nebol rozpísaný kontingent dodávky. Jedine s čím sú občania spokojní je predpis dodávky masla. I so omlúvami o výrobe a dodávke bolo dosť ťahaníc pre nesprávny rozpis plochy. Čaká sa XXXX. Okrem jedného občana všetci roľníci podpísali dodávkový kontingent, za prítomnosti tajomníka OV KSS, s tou podmienkou, že súpis pozemkov bude prekontrolovaný a zamlčaný pozemok sa majiteľom zistí a spíše do dodávky. Dodatočne i ten občan podpísal dodávkovú smluvu.

Konečne tesne pred jarou napadlo mnoho snehu asi na ½ metra a týmto pôda dostáva svoju vlahu.

Z príležitosti reorganizácie MAV

3. apríla 1949

Podpis

Podľa nariadenia OZ a ONV v B. Štiavnici prevádzalo sa štepenie detí a mládeže vo veku od 1 roku do 20 roku v dňoch 13, 17, a 20 mája. Tomuto nariadeniu zadosť učinilo asi 2/3 žiakov a detí. Ostatní sa dosiaľ nedali zaočkovať. Akonáhle sa rozhlásilo, že sa bude očkovať proti TBC, občania prinášali do obce a sami si tvorili hrôzostrašné chýry, ktorým nebolo konca kraja a boli bez podkladu. Chýry boli nasledovné: „Idú našim deťom vštepovať bolševizmus“. „Na Uhliskách všetky zaštepené deti zomreli a bolo viac pohrebov“. Jeden takýto chýr pochádzal i z Dekýša, ktorý mala povedať žena, ktorá predávala vajíčka v B. Štiavnici: „Na Dekýši zomrelo už dvoje detí a 7 ich zobrali do nemocnice“. Takéto chýry chodili, ktoré zaiste reakcie rozširovali. Z malých detí vo veku 1 – 5 rokov sa dalo zaštepíť asi 20%, zo školopovinných asi 80%, z mládeže asi 30%. Teraz matky chodia na to štepenie do ZÚ v B. Štiavnici. Teda XXXX XX XXXX XXXX! Štepenie prevádzal ČSČK za prítomnosti dánskej dozorkyne. Tí, ktorí boli

štepení nemali žiadne horúčky ani následky.

Mnoho občanov bolo na žatevných prácach za zrno okolo levíc.

Úroda bola dosť obstojná, dobre sa pokosilo poznášalo a i vymlátilo, ľud je dosť spokojný.

Za vspomienku je hodno i podpisovanie Ohlasu, aby sa r.k. cirkev vyrovnala so štátom a občania mali ten Ohlas podpisovať. Nepriatelia začali rozširovať, že idú kňazov brať atď. atď. Pravda bola tá, že cirkevná vrchnosť vydala pastiersky list, v ktorom hrozila exkomunikáciou veriacim, ktorí podpíšu ohlas.

8 občanov podpísalo, ostatní nie. Dosiaľ nikoho neexkomunikovali a ani sa neopovážia. Podľa zprávy na Slovensku Ohlas podpísalo asi 300.000 veriacich a kňazov. V Dekýši síce padaly isté poznámky na občanov, ktorí podpísali Ohlas, ale ináč bol pokoj.

Podľa nariadenia ONV občania museli odpracovať na Trati mládeže 2 dni, čo i učinili. V prvý deň pracovalo 47 ľudí a v druhý deň 31 ľudí.

Podľa druhého nariadenia ONV občania odpracovali 3 dni na TM v počte 15 ľudí, čo i učinili.

Občania boli prítomní na okresnej dožinkovej slávnosti, ktorú usporiadalo OS JSSP v Banskej Štiavnici dňa 4. sept. 1949. Na ňom vystúpila tanečná skupina Nár. školy pod vedením L. XXXX, r. školy.

8.IX bolo v obci kinopredstavenie PPPR a malo predstavenie pre deti a dospelých v obecnom družstve. Ukázalo filmy: Lov na medveďa. Svadba v XXXX XXXX. Uspávanka. XXXX a XXXX. Vtáci v XXXX. Prokop vynálezcom. Bolo raz jedno dievčatko. Chov slepíc.

28.X. bola oslava št. sviatku, na ktorom bolo prítomné i obecnstvo.

Dňa 30.X. bola otvorená Trať mládeže, na ktorom boli i občania. Okres ich odvážal na dvoch nákl. autách. Na slávnosti v B. Štiavnici bolo asi 65 občanov.

Dňa 1.X. sa začalo podpisovanie zdravice J.V. Stalina k jeho 70 narodeninám. Akcia sa mala ukončiť do 10.XI. v predpoklade že občania na znak vďačnosti to pochopia a zdravicu podpíšu. Do stanoveného času zdravicu podpísalo 200 občanov a mimo vzdialených na ten čas a deti do 7 rokov 196 odoprelo podpis vzdor tomu, že miestni učitelia riadne vysvetlili na viacerých schôdzkach význam akcie a dali tiež bubnovaním na vedomie občanom. Pre neúspech podpisovej akcie

obec sa zaraďovala medzi najzaostalejšie obce, medzi tie, ktoré staré rúcho nechcú zobliecť ale sa mienia ešte v ňom kochať, ba i iných tak obliekať, teda reakcionárske.

Tiež v tom istom čase sa mal v obci zriadiť ľudový kurz ruštiny, aby tak občania dostali aspon základy azbuky. Vzдор všetkému úsiliu miest. Učiteľov na ĽKR sa nikto neprihlásil. Po hlásení m. osv. ref. OOR v B. Štiavnici o stave tohto v obci, OOR poslala prípis, ktorý sa prečítal pred celým MNV a predstaviteľmi miestnych masových organizácií. Po tomto všetkom sa prihlásilo do kurzu 24 občanov.

ONV v B. Štiavnici po zistení podpisovej akcie nariadil povolať všetkých občanov a najmä tých, ktorí ju nepodpísali na 12.XI. o 6.hodine večer, aby vysvetlili, prečo zdravicu nepodpísali. Prišlo ich asi 80, čo bolo málo. Z B. Štiavnice prišiel predseda okresu s. Beňo a okr. tajomník KSS s. Šulek. Po úvodnom vysvetlení riad. školy a po dlhom presviedčaní horemenovaných konečne začali i tí váhaví zdravicu podpisovať. A takto ju podpísali 408, nepodpísali 28. V iných miestach podpísali 35. Spolu podpísali 443 občanov. V tomto počte je započítaných 80 školopovinných detí.

Dňa 13.XI. sa malo založiť v obci Jednotné roľnícke družstvo. I predtým už tu bol pre ten istý cieľ tajomník OJD z B. Štiavnice. Družstvo sa nezaložilo vďaka tomu, že im ho vysvetľoval známy predseda OSSR Beňo zo Štiav. Baní. Občania veľmi ťažko sa dávajú presvedčiť, aby im bola uľahčená hospodárska práca.

Naproti tomu bol založený Odbor roľníckych žien na mechanizáciu domácich prác. A má predbežne 17 členiek. Vidno, že ženy sú pokrokovejšie.

S príležitosti 70 narodenín J.V. Stalina bola zriadená v učebni Národnej školy výstava o jeho životnom diele, ktorú navštívilo asi 150 občanov mimo detí.

Podľa nariadenia po každej obci sa rozdali tlačivá na podpis zdravice J.V. Stalina. Občania nechceli podpisovať a všeliako sa vyhovárali. Až na priamu prítomnosť predsedu ONV z B. Štiavnice horko ťažko podpísali zdravicu.

Na veľké presvedčanie založil sa v obci spolok priateľov SSSR a má 76 členov.

Tiež ľudový kurz ruštiny sa uskutočnil a začalo ho navštevovať asi 20 občanov. Vyučuje Júlia Voštiarová, výp. učiteľka Nár. školy.

Pri príležitosti narodenín J.V. Stalina bola pripravená oslava na ktorej bolo prítomných 77 občanov.

Keďže občania veľmi málo navštevovali prednášky a oslavy ONV v B. Štiavnici obmedzil záverečné hodiny v miest. potr. družstve denne do 19. Hodiny a v nedeľu malo byť družstvo zatvorené. Zákaz trval od počiatka decembra až do Vianoc, kedy bol zrušený.

So zbytku obecného hospodárenia sa zakúpilo rádio za cenu Kčs 14.000.-, ktoré má slúžiť k potrebám osvetovým pre MNV.

Tiež MNV zakúpil zosilovač pre Národnú školy, kde sa všetky osvetové uskutočnenia konajú.

Ukončené dňa 31.XII. 1949

podpis kronikára

1950

Rozpis dodávok na rok 1950 bol prevedený a smluvy podpísali všetci občania. Pri podpise bol prítomný predseda ONV, predseda OV JSSR a tajomník OV JSSR.

Po veľkých vysvetleniach konečne sa založil prípravný výbor JRD vzdor tomu, že sa to majetnejším občanom nepodobá.

Jar v Dekýši sa započala s dobrou nádejou na úrodu a okrem sadení je už prevedená na 100%.

Rozpis dodávok na rok 1950 sa robil tak, že občania sa rozdelili podľa majetku na 4 skupiny a podľa toho sa im predpísal i dodávkový kontingent. Chudobní boli s rozpisom spokojní, bohatší trocha hundrali ale sa uspokojili a bolo podpísaných 113 smlúv t.j. 100%.

Už dávnejšie sa dostala do obce nemoc hydiny, ktorá robí veľkú škodu, keďže sliepky hynú naporad a veľmi ťažko sa bude dodávať predpísaný kontingent vajec. Snád sa nájde i z toho nejaké východisko.

JRD sa v obci veľmi ťažko ujíma, lebo i sami tí, ktorí by mali ho podporovať v počiatku tak nerobia. Najmä sa proti nemu stavajú bohatí občania a robia nátlak

na chudobných, aby sa ani oni neprihlasovali a nevstupovali do neho. Dosiaľ podpísalo prihlášky do JRD 13 občanov.

Od roku 1946 nebol v obci menený MNV, ktorý sa skladal ešte z býv. stránkov DS. Na návrh MO KSS a MAV SNF bola zostavená kandidátka, ktorú s malými zmenami schválila i širšia verejnosť. Takto potom predseda ONV s. Beňo dňa 19. apríla i do života uviedol nový MNV, ktorý je nasledovného zloženia:

1. Jozef Lauko, predseda čl. KSS
2. Ján Petržel, podpredseda čl. KSS
3. František Voštiar, člen čl. KSS
4. Ján Suška, člen čl. KSS
5. Jozef červenák, člen čl. KSS
6. Ondrej Kuka, člen čl. KSS
7. Ján Rudinský, člen čl. KSS
8. Jozef Kuka, člen čl. ČSM
9. Jozef Maruniak, člen
10. Laurinec Kuka, člen
11. Laurinec Pálenkáš, člen
12. Ján Hulina, člen
13. Zuzana XXXX, člen
14. Anton Petržel, člen
15. Jozef XXXX, člen

ako riadny členovia

16. Ján Brigant, člen KSS

17. Ján Škreňo ml., člen KSS

18. Ján Lúžny ml., člen KSS

19. Mária Račková, člen

20. Jozef Lískay st. člen KSS

ako náhradníci.

Dňa 22.IV. usporiadal SPSSSR 80. narodeniny V.I. Lenina, v učebni Národnej školy akadémiu na ktorej bolo prítomných 60 občanov a 55 škol. detí. Program pozostával zo spevu, básni a slávnostnej reči, ktorú mal tajomník SPSSSR Fr. Voštiar.

Na oslavách 1. mája bola účasť asi 200 občanov v B. Štiavnici i s alegorickým vozom, ktorý znázorňoval ako mládež zdraví 1. máj. Podľa mienky iných aleg. voz bol pekný.

Na slávnostnom zasadaní MNV dňa 14.V. začala sa podpisová akcia za mier, ktorej priebeh je nasledovný:

Akciu podpísalo v obci	461
Akciu podpísalo mimo obce	20
Vzdialení dočasne	12
Detí od 6 roku	67
Spolu	560

Všetci podpísali mierovú akciu vzdor tomu, že i o tomto boli všeliaké chýry nepriaznivé.

Súkromná firma započala s prácou okolo vodovodu a je úfnosť, že bude t.č. dostavaný.

Na veľké presvedčanie začali občania so stavbou novej cesty na Hlinku, ktorá má byť dohotovená do 1.XI. 1950. Pri dobrej vôli a pochopení i to sa snád' podarí.

Všetky záväzky, ktoré boli v obci urobené k IX. sjazdu KSS boli splnené nad 100%, na ktorých majú veľkú zásluhu miestni učitelia a niektorí členovia MNV.

Ako prípravu na žatvu JRD si dalo za úlohu pripraviť spoločnú žatvu. Vzďor veľkému úsiliu a námahe sa to nepodarilo. Zarážajúce bolo, že i členovia MNV boli proti tomu a vôbec sú proti každému počínaniu JRD a takto sú vlastne proti družstvu.

Úroda jarného sena bola dosť dobrá, vzďor tomu že od apríla nepadol dážď.

Prišla žatva a občania zase po starom pracujú a nijako sa nedajú prispôbiť k racionálnejšiemu obrábaniu pôdy, aby tým sebe uľahčili. Pracujú primitívne bez každého plánu.

Pre zaujímavosť zaznamenávam:

Tesne pred žatvou prišiel do obce istý XXXX človek a vyhlásil sa zázračného občana – lekára. Mnohí ho vysmiali, no mnohí mu i uverili a takto sa ním dali liečiť štyria občania, sú to : Daniela Hajdamára manželka, Jozef Matušík, Ján Škreňo st. a M. Pálenkáš. Prvý pacient má starú lámku, druhý vodňačku, tretí tbc štvrtý rakovinu na gambe. Liečil ich 3 dni zelinkami

bez úspešne. Po dobrom stravovaní a pohostení, tiež obdarovaní hmotne a peňažne, lekár zmizol ale NB ho dolapila v treťom chotári a posadila do chládku, kde zaiste obdrží za lekársku prax väčšiu odmenu.

Prišla žatva. Úroda obilia je slabá. Pšenica, raž a vôbec oziminy sú miestami dosť dobre i na obilie i na slamu.

Horšie je to s jarinami. Jačmeň a ovos sa miestami ani neoplatí kosiť, je krátky asi 10 – 15 cm a riedky. Tiež zemiaky sú veľmi slabé. Tráva – tá sa vôbec po skosení neujala a vyzerá ako vypálená.

Na jeseň má sa pripraviť jednotný osevný postup. Zdá sa, že tuná to nepôjde, pre všeobecnú zaujatosť proti spoločnej práci a pritom si roľníci neuvedomujú týchto výhod.

Mlatba XXXX dosť XXXX. Oziminy sýpaly ešte ako tak, ale jariny byly veľmi slabé. Mlatba sa koná v rámci JRD.

Predpísaný kontingent dodávky občania splnili na 118%v obilninách. Zarážajúce je, že u jedného roľníka sa v obilí našiel „pilus“ – červík, ktorý žerie zrno.

Dňa 30.VIII. prišla do obce kultúrna brigáda TM, pozostávajúca z vysokoškolákov tam pracujúcich. Po peknom programe, ktorý sa ľúbil malým aj veľkým, občania si pozvali účinkujúcich po 1 – 2 na pohostenie. Po družnej zábave, občerstvení odišli hostia s peknými vspomienkami na naše pracovisko na TM.

Keďže som preložený na iné pôsobisko, končím písanie obecnej kroniky. Snažil som sa všetko do nej uviesť, čo bolo zaujímavé a zapísania hodné, aby ostalo na večnú pamiatku zaznačené to, čo sa koná v obci v tejto socialistickej dobe.

Práci česť !

V Dekýši, 14. VIII. 1950

podpis kronikára